

Supplementary material. ¹⁴C-datings used in figure 2, 4 and 9

Fig.Site	BP	Σ	Lab-ref.	Source
Early Mesolithic Norway				
2 Aukra	9695	95	T-16973	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9660	70	TUA- 4605	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9620	70	TUA- 4549	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9520	150	T-16975	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9515	70	TUA- 3297	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9485	110	T-17001	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9480	125	T-17186	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9480	125	T-17002	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9475	150	T-17183	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9469	60	TUA- 4550	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9445	130	T-16928	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9440	70	TUA- 4429	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9415	65	TUA- 4851	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9415	70	TUA- 4787	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9410	55	TUA-3576	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9390	95	T-16974	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9380	70	TUA- 4589	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9335	105	T-16930	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9310	50	T-17184	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9155	65	TuA-4428	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Aukra	9145	150	T-16929	Bjerck <i>et al.</i> 2008
2 Fløyrlivatn	9750	80	BETA-141301	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9720	80	BETA-141295	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9630	80	BETA-141305	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9560	80	BETA-141302	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9490	70	BETA-141296	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9460	70	BETA-141300	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9450	70	BETA-141304	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9430	70	BETA-141303	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9400	70	BETA-141294	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9360	80	BETA-141289	Bang-Andersen 2005
2 Fløyrlivatn	9360	80	BETA-141293	Bang-Andersen 2005
2 Kotedalen	9395	130	VA-890	Olsen 1992:89
2 Myrvatn	9495	75	TUA-1692	Bang-Andersen 2005
2 Myrvatn	9485	65	TUA-1691	Bang-Andersen 2005
2 Myrvatn	9420	80	T-8296	Bang-Andersen 2005
2 Myrvatn	9040	120	T-6489	Bang-Andersen 2005
2 Myrvatn	9610	90	T-8295	Bang-Andersen 1990
2 Myrvatn	9570	70	T-7141	Bang-Andersen 1990
2 Myrvatn	9460	80	T-8294	Bang-Andersen 2005
2 Myrvatn	9440	50	T-8293	Bang-Andersen 2005
2 Myrvatn	9040	130	T-7994	Bang-Andersen 2005
2 Reinsvatnet	9495	65		Svendsen 2007

2	Saltstraumen	9580	90		Bjerck 1994
2	Simavik	9200	200T-5393		Sandmo 1986: 117-118
2	Slettnes	9610	80	Beta 58660	Damm <i>et al.</i> 1993
2	Stavneset i Omnsbukta	9240	65	T-15509	Svendsen 2007
2	Stavneset i Omnsbukta	9220	70	Tua-3290	Svendsen 2007
2	Vega	9350	270T-1807		Bjerck 1994
Early Maglemose					
4	Barmosen 1	9370	90	OXA 2248	Sørensen & Sternke 2004
4	Barmosen 1	9250	90	OXA 2251	Sørensen & Sternke 2004
4	Draved 604	9390	120	K 1466	Sørensen & Sternke 2004
4	Draved 604	9280	160	K 1605	Sørensen & Sternke 2004
4	Draved 604	9130	150	K 1465	Sørensen & Sternke 2004
4	Draved 604	8790	140	K 1794	Sørensen & Sternke 2004
4	Draved 611	9250	180	K1139	Sørensen & Sternke 2004
4	Draved 611	8990	140	K790	Sørensen & Sternke 2004
4	Duvensee 2	9420	130	K 1884.01	Sørensen & Sternke 2004
4	Duvensee 2	9280	100	K 1884.02	Sørensen & Sternke 2004
4	Duvensee 6	9300	180	Kl 1110	Sørensen & Sternke 2004
4	Duvensee 6	9100	130	Kl 1111	Sørensen & Sternke 2004
4	Duvensee 8	9640	100	Kl 1818	Sørensen & Sternke 2004
4	Duvensee 8	9410	110	Kl 1819	Sørensen & Sternke 2004
4	Klosterlund	8920	140	K1315	Sørensen & Sternke 2004
4	Klosterlund	9140	150	K 1316	Sørensen & Sternke 2004
4	Klosterlund	9230	150	K 1317	Sørensen & Sternke 2004
4	Klosterlund	9200	140	K 1452	Sørensen & Sternke 2004
Ahrensburg					
4	Budel IV or II/NED	11070	90	GrN-1687	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Alt Duvenstedt LA 123/GER	11060	110	AAR-2246	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Geldrop I/NED	10960	85	GrN-1059	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Alt Duvenstedt LA 121/GER	10810	80	AAR-2245	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Remouchamps/BEL	10800	110	OxA-4191	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Alt Duvenstedt LA 121/GER	10770	60	AAR-2245-2	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Nahe LA 11/GER	10610	80	KIA-23369	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Geldrop-Mie Peels/NED	10610	100	OxA-2563	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Nahe LA 11/GER	10544	49	KIA-23372	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Remouchamps/BEL	10380	170	Lv-535	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Remouchamps/BEL	10330	110	OxA-4190	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Remouchamps/BEL	10320	80	OxA-3634	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Kartstein/GER	10220	75	OxA-9031	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Kartstein/GER	10090	100	KN-4023	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Kartstein/GER	10030	60	KN-4254A	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Kartstein/GER	10000	50	KN-4252	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Kartstein/GER	9995	65	OxA-9032	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Kartstein/GER	9900	45	KN-4254B	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Kartstein/GER	9685	50	KN-4254C	Weber <i>et al.</i> 2011
4	Kartstein/GER	9550	90	KN-4072	Weber <i>et al.</i> 2011

- Bang-Andersen, S., 2005. Encircling the living space of the Early Postglacial reindeer hunters in the interior of southern Norway. *In: L. Larsson et al., eds. Mesolithic on the Move. Papers presented at the Sixth International Conference on the Mesolithic in Europe, Stockholm 2000.* Oxford: Oxbow Books, p. 193-204.
- Bjerck, H., 1994. Nordsjøfastlandet og pionerbosetningen i Norge. *Viking* **LVII**, 25-58.
- Bjerck, H. *et al.*, eds., 2008. *NTNU Vitenskapsmuseets arkeologiske undersøkelser Ormen Lange Nyhamna.* Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Damm, C. *et al.*, 1993. Arkeologiske undersøkelser på Slettnes, Sørøy 1991. Tromsø: Tromsø museum - Universitetsmuseet.
- Olsen, A.B., 1992. *Kotedalen - en boplass gjennom 5000 år*, vol. 1. Bergen: Historisk Museum, Universitetet i Bergen.
- Sandmo, A.-K., 1986. *Råstoff og redskap - mer enn teknisk hjelpemiddel: om symbolfunksjoner som et aspekt ved materiell kultur ; skisse av etableringsforløpet i en nordeuropeisk kystsone 10.000 - 9.000 BP.* Magister thesis, University of Tromsø.
- Sørensen, M. and Sternke, F., 2004. Nørregård VI - Lateglacial hunters in transition. *In: T. Terberger and B.V. Eriksen, eds. Hunters in a changing world. Environment and Archaeology of the Pleistocene - Holocene Transition (ca. 11000-9000 B.C.) in Northern Central Europe.* Rahden/Westf.: Verlag Marie Leidorf, p. 85-112.
- Svendsen, F., 2007. *Lokaliteter og landskap i tidlig mesolittisk tid: geografisk analyse fra Nordvest-Norge.* Thesis (master), Norwegian University of Science and Technology, Trondheim.
- Weber, M.-J., Grimm, S.B., Baales, M., 2011. Between warm and cold: Impact of the Younger Dryas on human behavior in Central Europe. *Quaternary International*, **242**, 277-301.